

TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

Mirzayeva Shodiya Mo'minjon qizi

Urganch davlat universiteti Pedagogika fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7589152>

ARTICLE INFO

Received: 21st January 2023

Accepted: 30th January 2023

Online: 31st January 2023

KEY WORDS

Kompyuter, axborot
texnologiyalari, multimedia,
material, masofaviy ta'lim.

ABSTRACT

Ushbu maqolada ta'lim-tarbiya jarayonining sifati hamda samaradorligi oshirishda kompyuter texnologiyalarining imkoniyatlaridan keng foydalanishning ahamiyati haqida ma'lumotlar beriladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning tarbiyalanuvchi va ta'lim oluvchiga qanday ta'sir ko'rsatishi borasidagi fikr va mulohazalar ham ushbu maqoladan o'rin olgan.

KIRISH. Jamiyatning har bir a'zosi o'zining kundalik faoliyatida, uzluksiz ravishda turli axborot resurslaridan foydalanadi. Doimiy ravishda ortib borayotgan axborotlar hajmi jamiyatdagi intellektual salohiyatning oshishiga xizmat qiladi. Modomiki shunday ekan, o'qituvchi ham o'z kasbiy va pedagogik mahoratini zamonaviy axborot texnologiyalari oqimi asosida oshirib borish mumkin. har bir o'qituvchi mehnat faoliyati jarayonida axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishi uchun avvalo o'z axborot muhitini shakllantirishga zamin yaratishi kerak.

Zamonaviy axborot texnologiyalari o'z muhitida axborot obyektlarini, ularning o'zaro aloqasini, axborotlarni yaratish, tarqatish, qayta ishlash, to'plash texnologiyalari va vositalarini, shuningdek, axborot jarayonlarining tashkiliy va huquqiy tarkibini mujassamlashtiradi.[1]

Ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish va bunda o'qituvchilarning ko'nikma va malakalarini amalga oshirish to'g'risida O'zbekiston Respublikasi prezidentining "O'zbekiston Respublikasining jamoat ta'lim axborot tarmog'ini tashkil etish to'g'risida"gi 2005-yil 28-sentabrdagi PQ-191 sonli Qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2001-yil 6-iyundagi 200-sonli, "O'qituvchi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 2006-yil 16-fevraldagi 25-sonli qarorlarining qabul qilinishi mazkur masalaga davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida e'tibor qaratilayotganligidan dalolat beradi.

ASOSIY QISM. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanishda, o'qituvchi uning mazmuniga ko'ra bir qancha vazifalarini bajarishi mumkin. faol foydalanish imkoniyatiga ega kompyuter texnologiyalari quyidagi asosiy didaktik vazifalarni bajaradi:

- multimedia texnologiyasini qo'llash evaziga o'quvchilarda fanlarga qiziqishni rivojlantiradi;

- bunda ta'limning interfaolligi tufayli o'quvchilarning fikrlash qobiliyatlari faollashadi va o'quv materialini o'zlashtirish samaradorligi oshadi;
- real holatlarda namoyish qilinishi qiyin yoxud murakkab bo'lgan jarayonlarni modellashtirish va ko'rish imkoniyatlarini berishi bilan muhim ahamiyatga ega;
- o'quv materiallarining o'zlashtirilishi faqat darajasiga ko'ra emas, balki o'quvchilar erishgan mantiqan qabul qilishlarining darajasiga ko'ra ham samarali hisoblanadi;
- masofadan turib ta'lim olishni faqat o'zlashtiruvchi o'quvchilar yoki internet ta'limi uchun tashkil etilmaydi, balki sababsiz dars qoldirgan o'quvchilar uchun ham tashkil etish imkoniyatini beradi.
- o'quvchilarga mustaqil izlanish yo'li bilan materiallarni izlash, topish hamda muammoli masalalarga javob berish orqali ma'lum tadqiqot ishlarini bajarish uchun imkoniyat yaratadi;
- o'quvchilarning yangi mavzuni o'zlashtirishi, misollar yechishi, insho, bayon yozish ishlarida, o'quv materiallari bilan mustaqil tanishish, tanlash va axborot hamda ma'lumotlarni tahlil etish kabi masalalarni tez bajarish uchun sharoit yaratadi.

O'quvchilarning bilim sifatini test savollari orqali baholashda ham kompyuter texnologiyalari yetarlicha samara beradi. Yana, vaqtni ham tejash imkoniyati mavjuddir. Kompyuter yordamida turli ilmiy axborotlar, o'quv materiallari bo'yicha axborotlarni tavsiya etishning boy imkoniyatlari, xususan ularga integrativ kurslarni kiritish, fanning tarixi va metodologiyasi bilan tanishish, turli fanlar bo'yicha ularning zamonaviy darajasiga oid bilimlar, madaniyat va ijtimoiy ongga daxldor bilimlarni kiritish, ta'lim mazmunini sezilarli o'zgartirish va keskin boyitidhga yordam beradi, uni faollashtirish va rivojlantirishda muhim omil bo'ladi.

Kompyuter vositalari yordamida mustaqil ta'limni tashkil etish nuqtai nazaridan tahlil etadigan bo'lsak, aksariyat uning interfaolligini, bevosita bevosita muloqot yordamida o'quvchi o'quv rejasida ko'rsatilgan, istalgan fan sohasida maxsus o'quv dasturlari yordamida bilim olish imkoniyatiga ega ekanligi ma'lum bo'ladi. Kompyuter vositasi o'quvchi yoxud o'qituvchi murojaatlariga "javob beradi", ular bilan bemalol "muloqotga kirishadi", bular kompyuter ta'limi metodikasining asosiy xususiyatlaridan biri sanaladi.

Kompyuter yordamida o'quv va didaktik materiallar deyarli professional darajada ishlab chiqilishi mumkin. matnni qo'lyozma shaklida tayyorlab olish kerak. matn tayyor bo'lgach, uni qayta ishlovchi dastur, misol uchun, Word dasturi orqali kompyuterga kiritish mumkin. grafiklarni kiritish uchun Power Point taqdimoy dasturidan foydalaniladi. Ikkala dastur birgalikda matn va grafik kombinatsiyasini amalga oshirishga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida multimedia vositalari yordamida darslarning samaradorligini oshirish hozirgi kunnin gdolzarb masallalaridandir. Rivojlangan xorijiy davlatlarda o'qitishning bu usuli ta'lim sohasining barcha yo'nalishlari bo'yicha tatbiq qilinmoqda. Hozirda amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, multimedia vositalari yoramida o'quvchi-talabalarni o'qitish ikki barobar samarali bo'lmoqda. Mazkur vosita yordamida o'qitishda an'anaviy ta'lim usullariga nisbatan o'rtacha 30% gacha vaqtni tejash mumkin hamda olingan bilimlar o'quvchi-talabalar xotirasida uzoq muddat saqlanib qoladi. Ma'lumki, eshitgan materialning to'rttdan bir qismi xotirada qoladigan bo'lsa, o'quvchi-talabarga berilayotgan materiallarni video (ko'rish) orqali amalga oshirsak, axborotni xotirada saqlab qolish va tasavvur qilish imkoniyati 25 – 30 % gacha oshadi. Shuningdek, mazkur o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishida

mujassamlashtirilgan holatda o'quvchi-talabalarga berilsa, materiallarni xotirada saqlab qolish 75 foizga oshishi kuzatilmoqda.

XULOSA. Kompyuterdan foydalanishning yana bir muhim xususiyati, u o'qitish jarayonining barcha bosqichlarida, jumladan, yangi o'quv materialini tushuntirishda, qaytarishda, umumlashtirishda, o'quvchilarning ma'lum fan bo'yicha erishgan bilim, malaka va ko'nikmalarini tekshirishda namoyon bo'ladi. Bunday jarayonda o'qituvchi kompyuterning o'quvchi uchun turli vazifalarni, xususan, o'qituvchilik, ishchi qurol, ta'lim obyekti, o'zaro muloqot kabi funksiyalarni bajarishini bilish kerak. bunda o'qituvchining vazifasi dars jarayonida o'quvchilarning kompyuterdan to'g'ri foydalanishlarini nazorat qilishdan iborat.

O'quvchilar bilimi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish kompyuter tizimining asosiy maqsadi, ular erishgan yutuqlar va muvaffaqiyatlarni aniqlash, uni takomillashtirish yo'llarini ko'rsatish, shu asosda o'quvchilarga samarali ijodiybfaoliyat ko'rsatish uchun sharoit yaratishdan iborat.

References:

1. B. S. Abdullayeva, A. A. Xoliqov, H. M. Sodiqov, Sh. Q. Primov, Sh. R. Zarmasov. Umumiy oedagogika. – Toshkent: “Innovatsiya-Ziyo”, 2021.
2. N. Atayeva, M. Salayeva, S. Hasanov. Umumiy pedagogika. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2015.
3. A. S. Makarenko. Ta'lim-tarbiya tajribasidan ba'zi bir xulosalar. – Toshkent: “O'qituvchi”, 1988.